

PETI LEPTIR

UROŠ PETROVIĆ

■ Laguna ■

Copyright © 2007 by Uroš Petrović
Copyright © 2007 ovog izdanja LAGUNA

Cover Illustration © 2007 by Ilija Melentijević
Illustrations © 2007 by Žarko Drinčić

PETI LEPTIR

„Proces Aleksinog usvajanja veoma je komplikovan. Dodatna poteškoća je to što ne znamo ko su mu roditelji. Mi smo mu čak i ime dali. Niko neće da prihvati rizik – znate ono, usvojite ga, odgajite i zavolite kao svoje dete, a onda se neko od njegovih odnekud pojavi i, eto drame! Takva trauma nije potrebna ni vama ni nama. Aleksi ponajmanje! Na kraju, svi smo tu da bi njemu bilo dobro“, često ih je čuo kako govore.

Ako bi zaista pitali Aleksu za mišljenje, u toj priči stvari nisu stajale onako kako bi trebalo i on nije mogao da se odupre nelagodnom osećaju nepravde.

„Oni kojima znaju roditelje mogu naći i nove. Mene nikome ne daju jer ne znaju ko me je rodio, što znači da ću sve ovo vreme ostati najusamljeniji od svih“, razmišljao je.

Zvali su ga Kuš. Svoj neobični nadimak dobio je po Leonidu Kušmanu, glavnom negativcu trotomnog romana, koji domar sirotišta nikad nije napisao do kraja. Zbog obima nezavršene knjige, nesuđenog pisca prozvali su Tolstoj.

Kuš je bio pomalo neposlušan ali dobar i pametan dečak. Da nije bilo tih, njemu nerazumljivih „tehničkih poteškoća“, bio bi među najpoželjnijim usvojenicima u celom domu. Ovakvo, nije imao nikakve šanse da pre osamnaeste napusti sivu ustanovu. Dom, u suštini, nije bio loše mesto. Nezgodni su bili njegovi štićenici, sudbinom naterani na rano sazrevanje. Bilo je među njima onih koji su Aleksu udarali bez razloga, cepali mu dnevnik i šutirali ranac. (Nezvanični rekord Doma za nezbrinutu decu držao je suludi Vlada Grak, koji je Kušov ranac šutnuo tako daleko, da je pravo čudo što nije polomio nogu. Aleksa se dobro sećao kako mu je bilo žao što toga dana ranac nije napunio konzervama.)

Kada je dečak napunio dvanaest godina, rešio je da sam učini nešto za svoju sudbinu. Bližilo se proleće i njega su razdirali nemiri.

„Ako mi do sada nisu pronašli majku, njima nije ni stalo do toga. Da su me pustili da idem kuda hoću, davno bih je već pronašao“, verovao je Aleksa.

Dečak je skovao plan. Postao je tih i smeran poput podvižnika, što se veoma razlikovalo od njegovog ponašanja ranijih godina. Nije se svetio suludom Vladi kada ga je ovaj ošišao na spavanju, nije udario debelog Gordana kada mu je opet ukrao užinu, nije lupao u radijatore iznad Tolstojeve sobe dok ovaj stvara svoje beskrajno književno delo. Posle nekog vremena Aleksa je postao pravi domski štreber, dečak

na koga se moglo osloniti i čije se ponašanje s priličnom sigurnošću moglo predvideti.

Kada je upravnik poslao Kuša po duvan davši mu pri tom najvredniju srpsku novčanicu, nije ni slutio da je postao glavni sponzor njegovog bekstva. Dečak je krišom uzeo svoj ranac, unapred pripremljen za preživljavanje u spoljnom svetu, i našao se na beogradskim ulicama čvrsto rešen da se nikada ne vrati u dom. Nije mogao da se odluči u kom pravcu da krene, ali mu je bar donekle bilo jasno da bi trebalo da napusti grad. Tako su radili begunci u filmovima.

„Dobri bože, pomози mi!“, pomolio se pred crkvom na kojoj je bio naslikan blistavi vitez kako ubija alu.

Ušao je u nakrivljeni autobus s trocifrenom oznakom, koji ga je posle pola sata vožnje dovezao među neke niske kuće i neravne ulice. Na tabli pri ulasku u prigradsko naselje pisalo je ime koje je zapamtio tek kasnije.

Nervozno se uputio u nasumice odabranom pravcu, glu-meći pred nezainteresovanim prolaznicima da ima cilj. Nije se zaustavljao sve dok nije zašao u neasfaltiranu ulicu s banderama obraslim korovom. Pri samom kraju puta, na dvorišnoj kapiji prizemne radionice, video se krupan, masnom farbom ispisan broj, isti kao broj autobusa kojim je begunac napustio Beograd.

Aleksa nije bio sujeveren, ali ta, verovatno sasvim slučajna podudarnost dva broja bila je dovoljna za odluku da baš tu napravi sledeći korak. Boljih planova, jednostavno, nije imao.

Dečak se osvrnuo i, kada se uverio da nema prolaznika, preskočio ogradu. Vrata radionice bila su zabravljena običnim katancem, a na njima je pisalo: Dušan A. Kadić, mašinbravar. Neuredno dvorište bilo je puno stvari kojima je mogla da se odvali reza. Izabrao je najmanje zarđalu šipku želeći da poštedi dlanove mrkog trunjca. Iako je bio sasvim neiskusni u obijanju, po stanju u kom se nalazila brava pretpostavio je da je mesto napušteno. Umetnuo je šipku između drvenih vrata i zakatančene reze. Brzo povukavši gvozdenu polugu k sebi, Aleksa je dosta lako odvalio skalameriju. Nelagodu, zbog toga što je uradio nešto zabranjeno, odagnao je mišlju:

„Ja sam samo usamljeni dečak koji traži bazu da bi započeo potragu za svojim roditeljima.“

Skupio je hrabrost i kročio unutra, jer se još više plašio da će ga primetiti neko od komšija. Unutrašnjost radionice izgledala je baš onako kako je maločas procenio – napušteno. Sve je u njoj bilo neuredno, ali s jasnim tragovima nečijeg nedavnog boravka. Mada se napolju smrkavalo, dečak se nije usuđivao da upali svetlo. Strah u njemu rvao se s umorom, a on je svom snagom navijao za umor.

Spavalo mu se. Za postelju je izabrao drvenu ploču, s koje je prethodno uklonio zamašćenu kudelj. Stavio je ranac pod glavu i pokrio se teškim prslukom, skinutim s iskrivljenog eksera. Taj prekrivač mirisao je na mast kojom je Tolstoj nekad podmazivao vrata doma, ali dečak nije mario. Pre nego što je zaspao, dogodilo se ono što je s naporom odlagao – zaplakao je. Nije prestajao sve dok ga san nije odveo na neko manje usamljeno mesto – kada se probudio, nije se sećao na koje.

Probudilo ga je kokodakanje. Dugo je virio kroz pukotine pokušavajući da uoči i upamti sve što ga okružuje. Bunar, prazan kokošinjac, kvrgavo stablo jabuke, metalno bure i kolski točak predstavljali su znamenitosti ove teritorije.

Doručkovao je izmrvljeni keks iz ranca. Potom je pažljivo istražio celu radionicu. Razvrstao je stvari koje su mu se učinile korisnim. Dve stvarčice prošle su surovu selekciju i dospеле u trajni sadržaj ranca od koga se nije razdvajao – metalni metar i lupa. Čim ih je stavio u platnenu utrobu, metar se, caknuvši, spojio s jakim magnetom, koji je Kuš ukrao kada su renovirali drvenariju zapadnog krila doma.

Jedna prostorija bila je puna starih novina. Nekako baš na gomili ilustrovanih časopisa našle su se makaze u sasvim pristojnom stanju. Aleksa je prišao, uzeo ih u ruke – iako su izgledale glomazno, pristajale su njegovoj šaci. Dohvatio je novine s vrha. Oprobao je makaze isecajući slike ljudi koje je znao s televizije, ali je to nekako preraslo u nasumično isecanje pojedinačnih slova iz naslova. Taj posao ga je smirivao i odvlačio mu misli od mučne jave, za koju je imao premalo hrabrosti i godina. Prizor slova koja lagano padaju prijaio je njegovim očima na neki neodređen, čudan način. Do sumraka je isekao zasigurno najveći komplet za „skrabl“ u ovom delu Evrope.

Ipak, mučne misli ga ponovo zaokupiše. Nije ni pokušao da se uzdrži. Suze su mu s obraza kapale na isečena slova. On odloži makaze i počeo da pretura po rancu, kao da u njemu može pronaći sredstvo za uklanjanje tuge. Ako je takva lekarija i postojala, Kušu je nikad nisu pokazali. Zato

je on izmislio svoj tajni Ritual Utehe: izvadio bi svoj mali plastični češalj. Zatim bi se oslonio svom težinom na desnu ruku, savivši je u sasvim neprirodan položaj. Čim bi dovoljno utrnuo, on bi levom rukom stavio češalj u desnu šaku (koju sada nije osećao kao svoju). Zažmurio bi i počeo da provlači češalj kroz kosu – tako je zamišljao majku koja ga sprema za školu i proživljavao dragocene trenutke prividnog spokoja i sreće.

Ritual Utehe sada mu je bio potrebniji nego ikada. I ovaj put ruka mu je utrnuo kao da je nema, a slike majke koja ga češlja navreše jače i jasnije nego pre. Utrnuli prsti ispustiše češalj. On pade na gomilicu isečenih slova. Kada ga je Kuš podigao, za njega je bilo zakačeno nekoliko slova, i to u zastrašujuće smislenom redosledu:

„kO si Ti?“, slabašnim elektricitetom držalo se na plastici.

Dečak se osvrnuo oko sebe i reče tiho:

„Kuš.“

Odmah potom sva slova padoše sa češlja. Čuo se samo blagi huk promaje i Kušovo disanje ubrzano strahom i nelagodnom. Dečak je ponovo kratko provukao češljic kroz kosu i spustio ga do gomile papirića, želeći pre da se razuveri nego da nastavi ovo jezivo dopisivanje. Sledio se kada su slova ponovo stala u smislen položaj:

„iMe“

Nije stigao ni da se sablazni kada se spolja jasno začulo:

„Kuš!“

On se trgnu i bez razmišljanja pritrča pukotini u prozorskom ramu. Vide kako neka starica tera od svog kokošinjca krupnog psa mešanca. Time je bar jedna zastrašujuća misterija bila rešena, ali jezivi odgovor od različitih novinskih fon-

tova još uvek je stajao na predmetu kojim se do tada samo češljao i, ponekad, tešio.

Kuš tada upotrebi svu snagu i svu hrabrost koje je posedovao. Uzdahnuo je teško i rekao što je smirenije mogao:

„Kuš mi je nadimak! Zovem se Aleksa Rajić! Ime su mi dali u domu po nekom mrtvom čoveku!“

Slovca opet klonuše kao jedno. Kušu se stegnuše pluća, tako da nije disao bar nekoliko trenutaka. Učini mu se da je veoma zahladnelo. I jeste bilo prohladno, ali ne ledeno poput klizavog daška koji je osećao na kičmi.

Sada je već mogao jasno da čuje otkucaje svog uznemirenog srca, ali bio je suviše nemoćan da beži ili da se na drugi način odupre bestelesnom sagovorniku. On uze češalj i upotrebi ga ponovo.

Ovoga puta je pisalo:

„oPuSTi sE!“

Kuš povratio kontrolu nad nogama i počeo da razmišlja o bekstvu iz opsednute radionice.

„Dobro“, reče i polako uze svoj ranac.

Papirići ponovo pootpadaše sa češlja. Dečak lagano napravi nekoliko koraka ka vratima, ali ga rezanje ispred njih zaustavi. Bio je to ružni pas mešanac, oteran iz susednog dvorišta. Kuš je već jednom osetio ujed lugalice i sećanje na to ispunjavalo ga je strahom jasnijim od malopredašnjeg. Ne pomerivši se ni makac, stajao je uz vrata gledajući ka gomili isečenih slova. Onda zarida i požele da nikada nije napuštao dom.

Znao je da bi ga pas napao čim bi izašao. Uplašeni psi to uvek čine kad osete tuđi strah. Dečak je sam sebe uveravao da će se ova mora ubrzo završiti. Sada se u njemu jedan strah

borio protiv drugog, a on je očajnički želeo da bar jedan od njih popusti.

„Duh zna da ga se plašim, ali me nije napao. Tu sam pre-spavao i ništa mi se nije dogodilo“, razmišljao je dečak.

Polako se vratio do police i dohvatio češalj. Provukao ga je otresito kroz kosu i brzo spustio među isečke. Slova ostaroše nepomična.

„Pa dobro, ko si ti?“, upita jasno i glasno dečak.

Pas ponovo zareža kada začu njegov glas. Češalj je sada bio načičkan slovima.

„Piše na vRatiMa“

Aleksa je zadržao od jeze. Setio se samo imena domaćina – Dušan.

„A jesi li ti umro?“, izgovori dečak prvo što je pomislio.

„iZGleDa“

„Jesi li ti dobar?“, upita odmah potom i nesigurno prisloni češalj na slova.

„nE BoJ se“, ispisa se domaćinova poruka.

„Ti čudno odgovaraš. Kada mi tako kažeš, nije mi jasno da li me čuješ. Jesi li ti duh?“

„nE, aLi“

Aleksa ponovi pokret sa češljem.

„nISam baš nI žiV“

„Pa to ti je to“, reče uplašeno.

„nEk ti BuDE“, pisalo je pomirljivo.

„A gde si ti tačno?“

„IzNad TeBE“

Kuš pogleda iznad sebe i nehotice se pomeri u stranu. Na vratu ponovo oseti jezu, koja mu se prelivala oko pršljenova.

„Možeš li ti nekog da ubiješ?“, upita dečak, nadajući se iz sve snage negativnom odgovoru.

Ovoga puta Dušan nije baš odmah odgovorio.

„ni SeBe“

„A možeš li da prolaziš kroz zidove?“

„sVudA“

„Auu! Blago tebi!“, zadivi se Kuš iskreno, ali se odmah zatim upita da li je normalno zavideti jednom bestelesnom stvoru.

„a Kuda BiH?“

„Ja bih obišao ceo svet i video bih gde mi je mama!“, reče dečak.

„zAr tO NE znAš?“

„Ne znam, ja sam ti 'domac'. Valjda sam stigao u Beograd u nekoj traktorskoj prikolici, ako ne lažu. Posle me dali u dom.“

„nE laŽu“

„Kako ti to možeš da znaš?“

„vIDi se“

„A moje roditelje, možeš li njih da vidiš, znaš li gde su sada?“, ushiti se Kuš.

„nE mOgu“, slaga starac.

Prvi put u poslednjih sedam dana Dušan oseti nešto nalik emociji. Znao je da su Aleksa i njegovi roditelji odavno razdvojeni nepremostivim prostorom, baš ovim u kojem se starac sada nalazio – Međustanicom. Odluči da promeni temu.

„kAkaV sI ĐAk?“, pisalo je na češlju.

„Odličan. To dok sam još išao u školu“, reče Aleksa misleći na vreme do prethodnog dana.

„Za KoGa naViJaš?“

„Za Partizan. A ti?“

„sAd i jA zA gRobAre!“

Dečak se nasmeja, a i starac bi, da je mogao. Bilo mu je besmisleno da nakači „hA, Ha“ na češalj.

Napetost je polako nestajala. Kada se sasvim smračilo, na češlju se ispisa i gde stoji sveća. Aleksa i Dušan razgovarali su do duboko u noć. Kako je vreme odmicalo, starac je sve više prepoznavao osećanja za koja je mislio da ih je nepovratno izgubio pre nekoliko dana, napustivši telo. Aleksi je bilo žao što nije upoznao starca dok su još bili sa iste strane ogleдалa.

Dečak se potpuno oslobodio straha od neobičnog sagovornika i jedino čega se u tom trenutku plašio bio je onaj grozni pas pred vratima. S vremena na vreme pojeo bi nešto od zaliha iz ranca i nastavljao razgovor s nevidljivim domaćinom. Postade mu čak i zabavno što priča sa čovekom koga ne vidi, jer je taj razgovor sve više ličio na igru. Jeza je nestajala.

Međusobno su se uveseljavali.

„A zašto nisi imao decu?“, upitao je Aleksa pošto mu je Dušan rekao da je oduvek živeo sam.

„skLonA su bežAnjU!“

Došli su čak dotle da su počeli da razmenjuju viceve i zagonetke. Mučna atmosfera zapuštene radionice lagano se pretvorila u veselo mesto, prvi put otkad ju je mladi majstor Dušan sklepaо.

„Ti si smešan deda!“, reče u jednom trenutku Aleksa.

„DUHovit“, ispisa se posle nekoliko sekundi.

Ali tada slova prestadoše da se lepe za dečakov češalj. Uzalud ga je provlačio kroz kosu na sve moguće načine i

prislanjao uz gomilu isečenih slova. Bio je ponovo sam sa sobom, svojim strahovima i opasnim psom pred vratima.

„Sestro! Sestro!“, vikao je probuđeni Dušan.

Posle nekoliko trenutaka bolnički hodnik odzvanjao je od klepetanja belih klompi.

„Vratio se iz kliničke smrti posle sedam dana, ustao i izašao na ličnu odgovornost! Otrča čiča napolje! Doktor Rajović kaže da takav preokret na EKG-u nikad nije imao“, pokazivala je medicinska sestra prazan krevet s prikacehim grafikonom u sobi intenzivne nege Kliničko-bolničkog centra.

„Vidite da sam bio u pravu. Ko bi se nadao da će se pojaviti Kušov deda? A pojavio se. Kaže da će mu ostaviti ime Aleksa, samo će mu vratiti pravo prezime! I šta da ga je neko usvojio? Eto nama drame... Umal' dete da traumiramo!“, hvalio se upravnik ispravnom politikom doma.

„Roditelji mu nisu živi, znači. A da nije čiča sve izmislio?“, upita domar, uvek raspoložen za dobar zaplet.

„Ma nema šanse! Provereno! Seća se čiča čak i registracije traktorske prikolice u koju ga je smestio kad je bila bežanija. Zna, bre, da opiše svaku šaru džemperu u kojem su bebu doneli – kaže, baba isplela detetu. Ma, čak i liče. Da si ih